

RECENZIJE I PRIKAZI

BOOK REVIEWS AND REVIEWS

Slobodan Elezović: **Libreto - potka opernog djela**,
A.G.Matoš,d.o.o., Samobor, 2008., str.376

Najnovija knjiga iz opusa Dr. sc. Slobodana Elezovića, pruža teorijski i pragmatični pristup supstancijalnim vrijednostima utkanima u operu, kao najsloženiju glazbeno - scensku vrstu. Autor polazi od libreta, kao temelja koji skladatelju pruža nadahnuća za uglazbljivanje dramskoga teksta koji, tada, uglazbljen, postaje opernim djelom. Literarni predlošci mnogim operama su najčešće antologijska djela svjetske književnosti, koja služe libretistima da ih, u tipičnoj dramskoj formi, s didaskalijama, prirede skladateljima za temeljni pristup u nastajanju opere. Dramaturške zakonomjernosti u razvitku radnje, zapleta, kulminacije i raspleta, s profiliranim karakterima protagonista radnje i antagonista kao njihovih oponenta, protivnika, u čijim odnosima i nastaju uvjeti za dramu, koja često prerasta u tragediju, su značajke koje izviru iz strukture i sadržaja libreta.

Logična vrijednost riječi, svake izgovorene riječi, emocionalna kapacitiranost riječi, svake pojedine iz misaono - izričajne cjeline, znači sustav koji se pažljivo i slojevito treba proučiti, do razine koja je i odrednica nastajućega odnosa umjetnika, interpretira, prema značajkama lika kojega tumači, unutar raspona interakcije s ostalim likovima u strukturi dramskoga zapleta djela. Skladatelj se nadahnjuje smislom dramskoga teksta -libreta, i određuje značajke dionica kao i orkestralnu partituru koja je pretežito okvir i podloga za jasniju i suptilniju profiliranost i izraz svakoga lika na sceni, a poglavito protagonista scenske radnje. Da bi se uspješno kreirali operni likovi, potrebno je sustavno i veliko znanje u području umjetničkoga pjevanja, a tada i psihološka osjetljivost za nijansiranje i izgradnju psihološkog portreta lika koji se tumači. To predmijeva i njegovanje umijeća psihološkog oblikovanja glazbene fraze u solističkoj dionici, unutar partiture u cjelini. Nije stoga iznenadjujuće da je veliki broj napornih i složenih godina školovanja, potreban za nastajanje pune spremnosti za opernu scenu i uspješne interpretacije, glazbene i dramsko - scenske, opernih likova u punom volumenu svih odrednica koje, strukturom, nose.

Iz spektra teorijskih vrijednosti, knjiga sadrži osvrt na nastajanje i razvitak glasa, govorenog glasa, potom osvrt na značajke pjevanoga glasa, pa podjela glasova po opsegu za potrebe umjetničkoga

pjevanja, od soprana, mezzosoprana, alta, pa tenora, baritona i basa. Pažnja je posvećena razvitku opere kao najsloženije glazbeno-scenske vrste, metodičkim vrijednostima pristupa operi sa stajališta važnosti libreta, pitanjima o složenosti operne režije i o tome što je sve potrebno u spektru individualnih vrijednosti osobe koja želi pripasti opernoj režiji, a uz sve je i osvrt na značajke kritike i njezinu funkcionalnu vrijednost u pristupu umjetničkom djelu. Izbor libreta za knjigu koja se najavljuje kao I. svezak nastajuće Biblioteke opernih ,operetnih libreta, kao i musicala i rock-opere, određen je nekim od najpoznatijih djela iz svjetske i domaće operne literature. Konceptija naviještene Biblioteke opernih libreta je u nastojanju da se svake umjetničke sezone otisnu tekstovi libreta svih djela koja su uvrštena u repertoar svakga od četiri operna kazališta u Republici Hrvatskoj: Opera HNK, Zagreb, Opera HNK, Split, Opera HNK, Osijek, Opera HNK "Ivan pl. Zajc", Rijeka. Time se ponuda može usmjeriti i u škole, od VII. i VIII. razreda osnovnih škola, do svih razreda srednjih škola, na kreativnu spregu u pristupu nastavnika književnosti i nastavnika glazbe, koji će najprije upoznati učenike s dramskom radnjom libreta i likova koji radnju tvore, potom možda lektinom, usvojiti antologijsko književno-umjetničko djelo koje je predloškom libretu, a tada i u susret sa skladateljem, na izvedbu openoga djela, u operno kazalište. Školski program, u nadahnutoj pripremi i ponudi, izvedbom djela u kazalištu, će nedvojbeno rezultirati pažnjom, a možda i pripadanjem dijela mlade populacije i opernoj umjetnosti, koju u suvremenosti posve izopćuju iz opsega svoje pozornosti

Budući da naša zemlja, Hrvatska, ima čak četiri operna kazališta, statistika nam ukazuje da su korisnici te produkcije ljudi treće životne dobi, pa je odmah i aktualno pitanje zamašnih sredstava uložениh u našu opernu produkciju, iz izvora Ministarstva kulture i značajnoga dijela društvenoga proračuna. Umjetničke škole i akademije formiraju talente, velikim zalaganjem u ostvarivanju vrlo složenih i široko obuhvatnih edukativnih stručnih i općih programa, da bi se kasnije, produkcija tih stvaralačkih snaga, tek svela na sustavni odnos publike iz treće životne dobi koja je, prirodno, već i u gubitku izoštrjenosti spoznaja za sve vrijednosti koje se mukotrpno ostvarju, ali ostaju pretežito nepoznate, a nerijetko i zanemarene.

U tom širem kontekstu vremena i sredine, knjiga „Libreto – potka opernoga djela“, označava tek pokšaj zamašnjaka u spomenutim razvojnim i, recimo, razvojno - strateškim pravcima, sukladnima korisnoj sprezi obrazovanja i umjetnosti, obrazovanja za umjetnost, i umjetosti kao izvora ljepote, a

znajmo da će ljepota koju stvara i njeguje umjetost, biti podlogom plemenitosti čovjekova duha i srca i da će ljepota biti spasiteljicom svijeta....na kraju svih kriza, i u ovom XXI. stoljeću.

Primljeno: 2008-09-17

Prof. dr. sc. Juraj Plenković
Građevinski fakultet, Sveučilište u Rijeci